

LIETUVOS

**8(17)
2008**

ETNOLOGIJA

LITHUANIAN ETHNOLOGY

STUDIES IN SOCIAL ANTHROPOLOGY AND ETHNOLOGY

**LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY**

LIH
LEIDVYKLA

VILNIUS 2008

REDAKCINĖ KOLEGIJA

Vytis Čiubrinskas (vyriausiasis redaktorius)
Vytauto Didžiojo universitetas

Auksuolė Čepaitienė
Lietuvos istorijos institutas

Jonathan Friedman
École des Hautes Études en Sciences Sociales
Lundo universitetas

Orvar Löfgren
Lundo universitetas

Jonas Mardosa
Vilniaus pedagoginis universitetas

Žilvytis Šaknys
Lietuvos istorijos institutas

REDAKCINĖS KOLEGIJOS
SEKRETORĖ

Danguolė Svidinskaitė
Lietuvos istorijos institutas

Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos – etnologijos ir socialinės/kultūrinės antropologijos mokslo žurnalas, nuo 2001 m. leidžiamas vietoj tęstinio monografijų ir studijų leidinio „Lietuvos etnologija“. Jame spausdinami moksliniai straipsniai, konferencijų pranešimai, knygų recenzijos ir apžvalgos, kurių temos pirmiausia apima Lietuvą ir Vidurio/Rytų Europą. Žurnalas siekia pristatyti mokslo aktualijas ir skatinti teorines bei metodines diskusijas. Tekstai skelbiami lietuvių arba anglų kalba.

Redakcijos adresas:
Lietuvos istorijos institutas
Kražių g. 5
LT-01108 Vilnius

tel.: + 370 5 2629410
faks: +370 5 2611433
el. paštas: etnolog@istorija.lt
v.ciubrinskas@smf.vdu.lt

Žurnalas registruotas:
European Reference Index for the Humanities (ERIH)
EBSCO Publishing: Academic Search Complete, Humanities International Complete,
SocINDEX with Full Text
Modern Language Association (MLA) International Bibliography

TURINYS / CONTENTS

<i>Pratarmė</i> (Vytytis Čiubrinskas).....	5
<i>Foreword</i> (Vytytis Čiubrinskas)	8

Straipsniai / Articles

Christian Giordano

Disputed Historical Memories in East Europe and Southeast Asia: Representations, Symbols and Social Practices.....	11
Ginčijamos istorinės atmintys Rytų Europoje ir Pietryčių Azijoje: reprezentacijos, simboliai ir socialinės praktikos. Santrauka	27

Irena Šutinienė

Socialinė atmintis ir šiuolaikinė lietuvių tautinė tapatybė	31
Social Memory and Contemporary Lithuanian National Identity. Summary.....	54

Darius Daukšas

Pase įrašytoji tapatybė: Lietuvos lenkų etninio/nacionalinio tapatumo trajektorijos	57
Identity Inscribed in the Passport: the Trajectories of Ethnic/national Identity of Lithuanian Poles. Summary.....	72

Žilvytis Šaknys, Daiva Lapinskaitė

Lietuvos karaimai: etninis ir konfesinis tapatumas XX a. antrojoje pusėje ir XXI a. pradžioje.....	73
Lithuanian Karaims: Ethnic and Confessional Identity in the Late Twentieth – Early Twenty-First Century. Summary.....	93

John Helsloot

Valentino dienos triumfas Nyderlanduose – po penkiasdešimties metų.....	97
The Triumph of Valentine's Day in the Netherlands – after Fifty Years. Summary.....	114

Rasa Paukštytė-Šaknienė, Irma Šidiškienė

Naujų etnografinių lauko tyrimo būdų paieška: apklausa dviese.....	117
A Search for New Ways of Ethnographic Fieldwork: An Inquiry Conducted by Two Persons. Summary.....	135

Valdemaras Klumbys

Lietuvos kultūrinis elitas sovietmečiu: tarp pasipriešinimo ir prisitaikymo....	139
Soviet Lithuanian Cultural Elite: between Resistance and Compliance. Summary.....	159

Recenzijos ir apžvalgos / Reviews

Kristina Šliavaitė. From Pioneers to Target Group: Social Change, Ethnicity and Memory in a Lithuanian Nuclear Power Plant Community (<i>Neringa Klumbytė</i>)....	163
---	-----

Defining Region: Socio-cultural Anthropology and Interdisciplinary Perspectives 1–2. Acta Historica Universitatis Klaipedensis 12–13. Studia Anthropologica 1–2 (<i>Žilvytis Šaknys</i>).....	168
Re-inventing the Nation. Multidisciplinary Perspectives on the Construction of Latvian National Identity. Lindqvist M. (ed.) (<i>Darius Daukšas</i>)	173
Baltic Postcolonialism. Kelertas V. (ed.) (<i>Gediminas Lancauskas</i>)	175
Torbjorn Friberg. Diagnosing Burn-Out. An Anthropological Study of a Social Concept in Sweden (<i>Vieda Skultans</i>).....	178

Konferencijos / Conferences

Tarptautinė konferencija „Antropologija, etnografija ir biotechnologija“ (<i>Jeanette Edwards, Auksuolė Čepaitienė</i>).....	179
Antropologija, kultūra ir kritinės problemos Amerikos antropologijos asociacijos konferencijoje (<i>Neringa Klumbytė</i>).....	183

Tyrinėjimų projektai ir programos / Research Programmes

Etnologijos, kalbos, istorijos šaltinių elektroninis sąvadas (<i>Rasa Paukštytė-Šaknienė</i>)	187
Lietuvių tautinio identiteto raiškos būdai (<i>Vytis Čiubrinskas</i>).....	189

In Memoriam

Antanas Stravinskas (<i>Irena Seliukaitė</i>).....	191
--	-----

Torbjorn F r i b e r g. **Diagnosing Burn-Out. An Anthropological Study of a Social Concept in Sweden.** Lund: Lund University, 2006. 193 p.

Fribergo studija apie sveikatos ir dvaisios būsenos, vadinamos pervargimu, ypatumus Švedijoje, priklauso besiplėtojančiai medicinos antropologijos tradicijai, pasak kurios, tam tikros ligos formos turi socialinį pavidalą, atitinkantį ypatingas gyvenimo ir laiko aplinkybes. Terminą pirmasis 1974 m. pavartojo amerikiečių psichoanalitikas Freudengeris. Nuo to laiko, dešimtąjį kartą išleidžiant *Tarptautinę ligų klasifikaciją*, terminas pateko į psichiatrijos žodyną. Pagrindiniai šitokio pervargimo požymiai yra „išsekimas, cinizmas ir neveiksmingumas darbo vietoje“.

Fribergo darbas yra etnografiškai atidi ir teoriškai informatyvi studija, kurioje pervargimas nušviečiamas šių dienų socialiniu ir aplinkos požiūriu problemiškosiose situacijose, kai būtina pasirinkti. „Pervargę asmenys laikomi narcisistinės visuomenės aukomis, jie kaip seismografai informuoja mus apie tai, kad vyksta tam tikri socialiniai pakitimai“ (p. 32). Fribergas, siekdamas suprasti šių socialinių pakitimų prigimtį, remiasi tokių autorių kaip Christopheris Lashas ir Richardas Sennettas darbais. Vadinamasis lankstusis kapitalizmas apima trumpalaikių tikslų bei uždavinių serijas, kurios palieka mažai vietos pasidomėti kitų žmonių planais ar rūpesčiais. „Per daug užsiimti kitais yra

rizikinga sveikatai, sveiki individai privalo turėti progą pasitraukti iš socialinės aplinkos, į kurią yra išitraukę, kad galėtų atgaivinti savo protą ir kūną“ (p. 82–83). Kitais žodžiais tariant, lankstusis kapitalizmas skatina narcisizmą.

Tačiau pagrindinę teorinę įtaką šiai studijai padarė ankstyvas Iano Hackingo darbas ir jo kertinės dinamiško nominalizmo ir ekologinės nišos sąvokos. Vartodamas dinamiško nominalizmo terminą Hackingas siekė pabrėžti, kad žmonės formuoja savo elgesį ir savimonę atsižvelgdami į jiems priskiriamus vardus. Elliottas Freidsonas tai pripažino daug anksčiau, kai atkreipė dėmesį į tai, kad veterinaras, nustatydamas karvei tam tikrą diagnozę, nepakeičia jos elgesio; o kai gydytojas praneša diagnozę, jis neišvengiamai keičia asmens, kuriam ji nustatyta, elgesį. Vėlesniame darbe Hackingas pabrėžė ne įvardijimą, o kentėjimo tikrovę ir šį pakeitimą apibūdino dialektinio realizmo terminu. Fribergas, deja, nevartoja šio termino, kuris daug labiau tiktų jo studijoje nagrinėjamiems atvejams apibūdinti.

Nepaisant minėtų pastabų, tai yra svarbus darbas ne tik medicinos antropologijai, bet ir žinojimo sociologijai. Fribergas mus įtikina, kad emocinis nuovargis yra susijęs su galios problemomis ir kad „giliausios subjektyvios patirtys neatsiejamos nuo jas pagrindžiančių socialinių veiksnių“ (p. 29). Vien dėl šių išvalgų darbas yra vertas būti plačiai skaitomas.

Vieda Skultans

Bristolio universitetas

Iš anglų k. vertė Danguolė Soidinskaitė